

УДК 378:37.091.12.011.3-051:796

UDC 378:37.091.12.011.3-051:796

DOI: [10.31475/ped.dys.2024.35.03](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2024.35.03)

МИКОЛА БАЛУХ,

доктор філософії

*(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
вул. Проскурівського підпілля, 139)*

MYKOLA BALUKH,

Doctor of Philosophy

*(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
139, Proskuriivskoho Pidpillia St.)*

ORCID: [0000-0001-9628-3671](https://orcid.org/0000-0001-9628-3671)

Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами інноваційних технологій здоров'язбереження

Formation of Professional Competence of Future Physical Culture Teachers by Means of Innovative Health Care Technologies

У часи динамічної сучасності отримана інформація змінюється із запаморочливою швидкістю, тому часто може служити застаріле джерело. Тому в поточному освітньому процесі здається, важливіше прагнути досліджувати незвідану інформацію та відкривати нові горизонти, ніж просто накопичувати знання. Отже, зростає попит на освіту вчителів фізичної культури, які є водночас натхненниками та порадиниками, здатними відштовхувати старі шаблони та впроваджувати інноваційних технологій здоров'язбереження.

Щоб відповідати новим вимогам, вчителі фізичної культури повинні почати враховувати та використовувати сучасні інноваційні технології здоров'язбереження відповідно до загальноприйнятих принципів навчання. Тільки гнучкий і креативний розум дозволить досягти швидкого результату адаптуватися до стрімких змін, що відбуваються у світі.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури, узагальнення і систематизації досвіду фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури визначено, що навчально-виховний процес має бути спрямованим на компетентнісний підхід, що зміщує акцент з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування та розвиток у майбутніх вчителів фізичної культури здатності практично діяти та творчо застосовувати набуті знання і досвід у практичній діяльності.

В нашому дослідженні були наведені інноваційні технології здоров'язбереження які можуть бути використані в навчально-виховному процесі, а саме: «Endomondo», «Runkeeper», «Adidas miCoach», «Nike+GPS», «Мої треки», «Sports Tracker», «Workout Trainer», «TGFU Games», «Coaches Eye». Застосування в навчально-виховному процесі інноваційних технологій здоров'язбереження формує професійну компетентність майбутніх вчителів фізичної культури та позитивну мотивацію до саморозвитку та значно розширює коло педагогічних знань, умінь, навичок та інтересів майбутніх вчителів фізичної культури.

Ключові слова: *формування професійної компетентності, майбутній вчитель фізичної культури, компетентнісний підхід в освіті, інноваційні технології, здоров'язбереження.*

In the times of dynamic modernity, the received information changes at a dizzying speed, so an outdated source can often serve. Therefore, in the current educational process, it seems more important to seek to explore unexplored information and open new horizons than to simply accumulate knowledge. Therefore, there is a growing demand for the education of physical culture teachers, who are both inspirers and advisors, able to push away old patterns and implement innovative health care technologies.

In order to meet the new requirements, physical culture teachers must begin to take into account and use modern innovative health technologies in accordance with generally accepted teaching principles. Only a flexible and creative mind will allow to achieve a quick result to adapt to the rapid changes taking place in the world.

Based on the analysis of psychological and pedagogical literature, the generalization and systematization of the experience of professional training of future physical culture teachers, it was determined that the educational process should be aimed at a competence approach, which shifts the emphasis from the process of accumulating normatively defined knowledge, abilities and skills to the formation and development of the ability of future physical culture teachers to act practically and

creatively apply the acquired knowledge and experience in practical activities.

In our study, innovative health care technologies that can be used in the educational process were presented, namely: «Endomondo», «Runkeeper», «Adidas miCoach», «Nike+GPS», «My Tracks», «Sports Tracker», «Workout Trainer», «TGFU Games», «Coaches Eye». The use of innovative health technologies in the educational and educational process forms the professional competence of future physical culture teachers and positive motivation for self-development, and significantly expands the range of pedagogical knowledge, abilities, skills and interests of future physical culture teachers.

Keywords: *formation of professional competence, future physical culture teacher, competence approach in education, innovative technologies, health care.*

Вступ / Introduction. Одним із важливих завдань професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, що постає перед сучасною педагогічною освітою, є пошук і застосування інноваційних технологій які спрямовані на формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. Особливим критерієм, який характеризує рівень професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, виступає його професійна компетентність (Конох, 2004).

Українська школа на сучасному етапі розвитку суспільства вимагає від вчителя фізичної культури творчості та активності, володіння новітніми методиками навчання, котрі дозволяють йому на належному рівні забезпечувати повноцінний фізичний розвиток школярів (Іванова, 2007; Словник-довідник з професійної ..., 2006; Суценок, 2003).

На нашу думку, невичерпні можливості удосконалення підготовки майбутніх вчителів фізичної культури закладені у використанні інноваційних технологій. Проведений аналіз наукових досліджень з проблеми формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами інноваційних технологій здоров'язбереження засвідчує про недостатню увагу щодо практики використання інноваційних технологій в навчально-виховному процесі.

Мета та завдання / Aim and Task є аналіз наукових досліджень з метою вивчення професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами інноваційних технологій здоров'язбереження.

Методи / Methods. У контексті дослідження були використані такі методи: *аналіз* психолого-педагогічної та спеціальної літератури, *узагальнення* досвіду фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, *синтез, узагальнення, систематизація* – для розробки інноваційних технологій здоров'язбереження щодо формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури.

Результати / Results. В нашому дослідженні слід уточнити поняття «професійної компетентності», «компетентнісний підхід в освіті», «інноваційних технологій», «здоров'язбереження».

Як зазначає О. А. Дубасенюк, що професійна компетентність вчителя є похідним елементом загальнокультурної компетентності. Культура людини домінує над її компетентністю, оскільки містить ступінь розвитку особистості та її вдосконалення, в тому числі якості розуму, характеру, пам'яті й уявлення, які отримує людина в процесі виховання і навчання (Дубасенюк, 2013, с. 7).

На думку, І. В. П'янківської компетентний підхід в освіті – це провідна педагогічна категорія, що передбачає ефективне створення певних педагогічних умов у навчально-виховному процесі, які забезпечують формування уміння вирішувати професійні завдання на основі отриманих знань, умінь та навичок» (П'янківська, 2010, с. 206).

Словник-довідник професійної освіти визначає термін «інноваційні технології» як сукупність засобів і методів освітнього процесу, спрямованих на досягнення прогнозованого результату. Засоби і методи освітнього процесу, спрямовані на досягнення прогнозованого результату, процес опосередкованого і безпосереднього впливу між викладачем і студентом, що забезпечує особистісно орієнтовану взаємодію. Вчитель перетворюється з транслятора наукової інформації на організатора пізнавальних процесів студентів, стає їхнім помічником і радником (Словник-довідник з професійної..., 2006).

На нашу думку є влучний вислів Д. Є. Вороніна щодо поняття «здоров'язбереження» – формування професійної спрямованості наукових знань, умінь та навичок у сукупності з особистими мотивами діяльності, стійкістю та глибиною пізнавальних інтересів, системою ціннісних орієнтацій та переконань, як сукупність професійно-значущих якостей та творчості в процесі професійної діяльності (Воронін, 2006).

В нашому дослідженні ми будемо дотримуватись такої думки, що професійна компетентність майбутніх вчителів фізичної культури формується в навчально-виховному процесі, яка спрямована на компетентнісний підхід, що зміщує акцент з процесу накопичення нормативно визначених

знань, умінь і навичок на формування та розвиток здатності майбутнього вчителя фізичної культури практично діяти та творчо застосовувати набуті знання і досвід у практичній діяльності.

Обговорення / Discussion. Аналіз та узагальнення літературних джерел свідчать про те, що необхідно формувати здоров'язбережувальну компетентність майбутнього вчителя фізичної культури, яка перед усім проявляється в усвідомленні важливості здоров'я, сприянні збереженню та зміцненню здоров'я, на уроках (Ващенко, 2006); в уміннях фахівця використовувати інноваційні технології здоров'язбережувальні в освітню систему (Дорошенко, 2009); здатність організувати й регулювати свою здоров'язбережувальну компетентність та реалізовувати власні здоров'язберегаючі позиції, виходячи з особисто-усвідомлених моральних норм і принципів (Воронін, 2006).

На нашу думку, інноваційні технології здоров'язбереження, які можуть бути впроваджені в навчально-виховному процесі, а саме на практичних заняттях для формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури, такі як: ноутбуки/планшети, браслети для моніторингу фізичної активності, крокоміри або ігрові приставки вони мають багато переваг. Ці пристрої, як правило, багатофункціональні – використовуються як для запису, так і обробка та відправка інформації. Ми пропонуємо кілька корисних програм, які можуть бути використані в навчально-виховному процесі:

1. «Endomondo» – одне з найпопулярніших додатків, яке добре працює як під час бігу, їзди на велосипеді, так і під час інших фізичних навантажень. Додаток надає користувачеві, серед іншого: такі дані, як швидкість, час, спалені калорії та пройдена відстань.

2. «Runkeeper» – додаток, який відстежує час і швидкість тренувань руху, спалених калорій і показує пройдений маршрут. Додаток пропонує вимірювання для 13 видів спорту – від бігу до велоспорту, альпінізму, лиж тощо.

3. «Adidas miCoach» – це програма, яка відстежує традиційні вимірювання, а також дозволяє генерувати навчальні програми на основі навички та індивідуальні цілі користувача.

4. «Nike+GPS» – додаток, який відстежує найважливіші параметри навчання. Записує час, відстань, спалені калорії та відображається на дисплеї пройдений маршрут на карті.

5. «Мої треки» — програма, яка фіксує маршрут, швидкість, відстань і висоті під час будь-якої фізичної активності, що виконується на відкритому повітрі. Ви можете переглядати його постійно під час навчання дані, додавати коментарі про свій маршрут і регулярно отримувати голосові сповіщення про свій прогрес.

6. «Sports Tracker» – розширений додаток, який дозволяє записувати та ділитися не лише своїми результатами, а й нотатками та фотографіями, створеними під час тренувань. Sports Tracker стежить за часом, відстань і спалені калорії.

7. «Workout Trainer» – програма, яка дозволяє аналізувати Ваші результати та методично пояснює, як виконувати найпопулярніші вправи. Прогрес тренувань можна постійно відслідковувати в щоденнику.

8. «TGUFU Games» – програма, яка містить 100 ігор. Ї гри та заняття класифікуються за різними категоріями та перераховані в алфавітному порядку та рекомендовані залежно від здібностей студентів. Кожна гра і діяльність описує рекомендовані рівні, необхідне обладнання, проблеми тактика, правила гри, безпека, заміни та прогрес.

9. «Coaches Eye» – програма, яка дозволяє записувати відео і переглядати їх у сповільненому режимі, має інструменти для малювання та простий обмін. Ця програма надзвичайно важлива для аналізу якості та правильності викладеного руху. Студенти можуть оцінювати один одного. Після аналізу та відгуків викладач може поділитися відео зі студентами, експортувати його різними способами (електронна пошта, SMS, «Dropbox», «YouTube», фотоплівка або шляхом експорту їх до інших програм).

Лекції з навчальних дисциплін спрямовані на базові уявлення про класифікацію, дидактичні можливості та психолого-педагогічні основи вирішення навчальних ситуацій, закладено фундамент міцних і глибоких фахових знань та створено умови для формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури.

Семинарські заняття мають на меті поглиблення вивчення дидактичного потенціалу навчальної ситуації у формуванні готовності студентів до професійної діяльності. Підґрунтям для цього стало системне оволодіння інноваційних технологій здоров'язбереження та пошуку оптимальних шляхів їх розв'язання. Саме на практичних заняттях у майбутніх вчителів фізичної культури формуються навички ефективного застосовувати інноваційні технології здоров'язбереження та модулювання їх в практичній діяльності.

Висновки / Conclusions. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами інноваційних технологій здоров'язбереження набуває особливої значущості у сучасних умовах, це пов'язано з тим, що вона передбачає формування системи

відповідних цінностей і установок, таких як позитивне ставлення до життя, позитивна мотивація до саморозвитку та самовдосконалення, відповідальність за власне благополуччя та самореалізацію в соціальному та професійному середовищі.

Список використаних джерел і літератури:

- Ващенко, О. (Ред. та ін.).** (2006). Готовність учителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі. *Здоров'я та фізична культура*, 8, 1–6. [in Ukrainian].
- Воронін, Д. Є.** (2006). *Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання*. (Дис. канд. пед. наук). Херсон. [in Ukrainian].
- Дорошенко, О. Ю.** (2009). Поняття здоров'яформуючих і здоров'язберігаючих технологій у процесі підготовки вчителів фізичного виховання. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми виховання і спорту*, 9, 41–43. [in Ukrainian].
- Дубасенюк, О. А. (Ред. та ін.).** (2013). Загальнокультурна компетентність: сутність та наукові підходи. *Формування загальнокультурної компетенції майбутніх фахівців*, 5–10. [in Ukrainian].
- Іванова, Л. І.** (2007). Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ. [in Ukrainian].
- Конох, А. П.** (2004). Сутність та структура професійно-педагогічної компетентності як найвищого рівня педагогічної майстерності. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 12, 20–28. [in Ukrainian].
- П'янкоська, І. В.** (2010). «Компетенція» та «компетентність» як провідні поняття компетентнісного підходу. *Наукові записки. Сер. «Психологія і педагогіка»*, 15, 202–211. [in Ukrainian].
- Словник-довідник з професійної педагогіки.* (2006). (Ред. А. Семенова). Одеса: Пальміра. Взято з: <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf>. [in Ukrainian].
- Сущенко, Л. П.** (2003). *Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах*. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Київ. [in Ukrainian].
- Щербіна, С.** (2001). Формування активної професійної позиції у майбутніх педагогів. *Рідна школа*, 1, 66–69. [in Ukrainian].

References:

- Vashchenko, O. (Ed. et al).** (2006). Hotovnist uchytelia do vykorystannia zdoroviazberihaiuchykh tekhnolohii u navchalno-vykhovnomu protsesi [The Readiness of the Teacher to Use Health-Preserving Technologies in the Educational Process]. *Zdorovia ta fizychna kultura – Health and Physical Culture*, 8, 1–6. [in Ukrainian].
- Voronin, D. Ye.** (2006). *Formuvannia zdoroviazberihaiuchoi kompetentnosti studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv zasobamy fizychnoho vykhovannia* [Formation of Health-Preserving Competence of Students of Higher Educational Institutions by Means of Physical Education]. (Candidate's thesis). Kherson. [in Ukrainian].
- Doroshenko, O. I.** (2009). Poniattia zdoroviaformuiuchykh i zdoroviazberihaiuchykh tekhnolohii u protsesi pidhotovky vchyteliv fizychnoho vykhovannia [The Concept of Health-Forming and Health-Preserving Technologies in the Process of Training Physical Education Teachers]. *Pedahohika, psykhologhiia ta medyko-biolohichni problemy vykhovannia i sportu – Pedagogy, Psychology and Medico-Biological Problems of Education and Sports*, 9, 41–43. [in Ukrainian].
- Dubaseniuk, O. A. (Ed. et al).** (2013). Zahalno-kulturna kompetentnist: sutnist ta naukovy pidkhody [Cross-cultural Competence: Essence and Scientific Approaches]. *Formuvannia zahalno-kulturnoi kompetentsii maibutnykh fakhivtsiv – Formation of General Cultural Competence of Future Specialists*, 5–10. [in Ukrainian].
- Ivanova, L. I.** (2007). *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv fizychnoi kultury do fizkulturno-ozdorovchoi roboty z uchniamy zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv* [Preparation of future teachers of physical culture for physical culture and health work with students of general educational institutions]. (Extended abstract of Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
- Konokh, A. P.** (2004). Sutnist ta struktura profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti yak naivysshchoho rivnia pedahohichnoi maisternosti [The Essence and Structure of Professional and Pedagogical Competence as the Highest Level of Pedagogical Skill]. *Pedahohika, psykhologhiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, Psychology and Medical and Biological Problems of Physical Education and Sports*, 12, 20–28. [in Ukrainian].
- Piankovska, I. V.** (2010). «Kompetentsiia» ta «kompetentnist» yak providni poniattia kompetentnisnoho pidkhotovky [«Competence» and «Competency» as Leading Concepts of the Competence Approach]. *Naukovi zapysky. Serii «Psykhologhiia i pedahohika» – Proceedings. Series «Psychology» and «Pedagogy»*, 15, 202–211. [in Ukrainian].
- Slovník-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky* [Dictionary-Handbook of Professional Pedagogy]. (2006). (Ed. A. Semenova). Odessa: Palmira. Retrieved from: <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf> [in Ukrainian].
- Sushchenko, L. P.** (2003). *Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu u vyshchyykh navchalnykh zakladakh* [Theoretical and Methodological Principles of Professional Training of Future Specialists in Physical Education and Sports in Higher Educational Institutions]. (Extended abstract of Doctor's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
- Shcherbina, S.** (2001). Formuvannia aktyvnoi profesiinoi pozytsii u maibutnykh pedahohiv [Formation of an Active Professional Position in Future Teachers]. *Ridna shkola – Native School*, 1, 66–69. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: «21» лютого 2024 р.
Стаття прийнята до друку: «19» березня 2024 р.

Балух Микола – доцент кафедри теорії і методики туризму, фізичної культури та валеології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, доктор філософії

Balukh Mykola – Assistant Professor of the Department of Theory and Methodology of Tourism, Physical Culture and Valeology of the Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Doctor of Philosophy

Цитуйте цю статтю як:

Балух, М. (2024). Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами інноваційних технологій здоров'язбереження. *Педагогічний дискурс*, 35, 19–23. [doi: 10.31475/ped.dys.2024.35.03](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2024.35.03).

Cite this article as:

Balukh, M. (2024). Formation of Professional Competence of Future Physical Culture Teachers by Means of Innovative Health Care Technologies. *Pedagogical Discourse* 35, 19–23. [doi: 10.31475/ped.dys.2024.35.03](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2024.35.03).